

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมมาตรฐานสากล และเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กล่าวไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานได้นั้น บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ จากเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดระดับคุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนาวิชาชีพและปรับระดับมาตรฐานบุคลากรทางการศึกษา ให้การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเจตจำนงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาในระดับต้น หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ ย่อมหมายถึงผู้บริหารมียุทธวิธีที่จะพัฒนาข้าราชการครู ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีคุณภาพตามไปด้วย อันจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องเริ่มต้นพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นอันดับแรก (ธงชัย สันติวงษ์, 2549, หน้า 12)

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ความตอนหนึ่งว่า “การให้การศึกษา นั้น กล่าวโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ การสร้างสรรค์ ความรู้ ความคิด พร้อมทั้งคุณสมบัติและจิตใจที่สมบูรณ์ให้เกิดในตัวบุคคล เพื่อช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและราบรื่น ทั้งสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุข เพื่อตน เพื่อส่วนรวมได้ตามควรแก่อัตภาพ ผู้ทำหน้าที่ด้านการศึกษาทุกฝ่าย ทุกระดับ ควรจะได้มุ่งทำงานเพื่อวัตถุประสงค์นี้ยิ่งกว่าสิ่งอื่น” (สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย, 2549, หน้า 88) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8 กำหนดว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 กำหนดว่า การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ 1) มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5-7)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่างๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ดังที่ได้กำหนดว่าการบริหารสถานศึกษา คือ งานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้และทักษะที่เพียงพอพร้อมด้วยเรื่องของศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคน บริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งทางด้านคุณวุฒิ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546, หน้า 7) กล่าวว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ” การเป็นผู้บริหารในยุคนี้กับการเป็นผู้บริหารในยุคก่อนมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ผู้บริหารในยุคก่อนเรามักจะเรียกว่าเป็นผู้นำ (leader) โดยถือว่าผู้นำจะเป็นผู้ที่สามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอย่างที่เราต้องการ เพื่อเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร และผู้ใต้บังคับบัญชาพร้อมที่จะปฏิบัติตาม แต่ในปัจจุบันแนวคิดได้เปลี่ยนแปลงไป การเป็นผู้บริหารในปัจจุบันต้องอาศัยการยอมรับเต็มใจที่จะปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ในความหมายของนักบริหารในปัจจุบัน จึงเน้นย้ำเรื่องของการประสานงาน (coordination) ว่าจะทำอย่างไรให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย สิ่งสำคัญที่สุด คือ สมาชิกยินดี และมีความสุขในการปฏิบัติภารกิจนั้น ถ้าหากองค์กรใดก็ตาม มีผู้บริหารที่เป็นนักบริหาร มีการพัฒนาตนเอง เตรียมตนเองเพื่อเป็นผู้บริหารที่ดีในอนาคต ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่เพียงแต่คุณภาพของตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาและพัฒนาคุณภาพของงานอีกด้วย การบริหารอาจใช้การบริหารแบบยึดวัตถุประสงค์ (MBO : Management by Objective) คือ ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวคิด และหาแนวทางปฏิบัติงานร่วมกันได้ ด้วย

เหตุนี้แต่ละองค์กรจึงพยายามแสวงหาผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการบริหารที่มีผลงานการบริหารที่ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นองค์การของรัฐหรือของเอกชน องค์การขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กต่างก็ต้องการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าที่รวดเร็วขององค์การอื่นได้ ด้วยเหตุนี้แต่ละองค์กรจึงพยายามแสวงหาผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหารที่มีผลงานการบริหารที่ประสบความสำเร็จจนเป็นหลักประกันของความสำเร็จในการบริหารงานอย่างมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544, หน้า 5)

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้นถูกมองว่าล้าหลังและล้มเหลวเสมอมา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 ว่าเด็กไทยมีระดับเชาวน์ปัญญา 98.59 ซึ่งต่ำกว่าค่ามัธยฐานของเชาวน์ปัญญาทั้งโลกที่ระดับ 100 โดยเด็กไทยภาคตะวันออกมีสติปัญญาน้อยที่สุด สูงขึ้นมาจึงเป็นภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลางตามลำดับ การศึกษาไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาและความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการจัดอันดับตามรายงานของ World Economic Forum ในปี พ.ศ. 2555 - 2556 ระบุว่าประเทศไทยมีอันดับคุณภาพทางการศึกษาลำดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ได้รับการจัดอันดับ โดยคนไทยกว่าร้อยละ 87 เชื่อว่าการศึกษาไทยอยู่อันดับสุดท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียนจริง ซึ่งมูลเหตุที่สำคัญมาจากปัญหาที่สะสมมานานหลายประการอันเกิดมาจากระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ครูผู้สอน โอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพของนักเรียนไทย ประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้งบประมาณทางการศึกษาสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้แม้จะจัดสรรงบประมาณให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก แต่ยังพบปัญหาโอกาสการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีฐานะและผู้ไม่มีฐานะ รวมไปถึงปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตรและการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักสูตรของไทยไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพที่ตรงตามความสามารถของผู้เรียน เมื่อรวมเข้ากับค่านิยมของสังคม ทำให้การจัดหลักสูตรของไทยไม่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2556, ย่อหน้า 2)

จากข้อค้นพบดังกล่าวจะเห็นว่า “ผู้บริหาร” เป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร โดยเฉพาะภาคเอกชนนั้น เห็นได้ชัดเจนว่าความอยู่รอดขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้นภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน การธนาคาร การบริหารธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม รวมทั้งการศึกษาเอกชน ตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษา จึงต้องสรรหาผู้บริหารที่มีฝีมือหรือความสามารถสูง เพื่อความสำเร็จในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (รุ่ง แก้วแดง, 2545, หน้า 1) ในทำนองเดียวกัน ชีระรุญเจริญ, ปราศญา กล้าผจญ, และสัมมา รณนิษฐ์ (2545, หน้า 11) กล่าวว่า “การบริหารกิจการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับริหารณในยุคโลกาภิวัตน์ มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะ

ทำให้ธุรกิจต่างๆ เหล่านั้นดำเนินไปได้ด้วยดี และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วไร้พรมแดน และกระทบกระเทือนไปทุกประเทศทั่วโลกในด้านการจัดการศึกษาก็ไม่มีเว้น มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ และในขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ในที่สุด มันทนา อินทุสมิต (2546, หน้า 53) กล่าวว่า ผู้บริหารหลายคนประสบปัญหาในด้านการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาไม่จัดระบบหรือแบบแผนในการปฏิบัติงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์ อันดี ขาดความยุติธรรม มีความเสียหายในเรื่องการเงิน ทอดทิ้งโรงเรียนอยู่เสมอ มีความประพฤติเสื่อมเสียในทางชั่วช้า เล่นการพนันกระทั่งมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขาดการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ วิชาการใหม่ๆ ขาดความเอาใจใส่ใกล้ชิดครูและนักเรียน เป็นต้น ซึ่งตามแนวคิดของอนุชิต วรรณสุทธิ (2546, หน้า 2) ถือว่าเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นประการสำคัญ ถ้าผู้บริหารมีคุณสมบัติเหมาะสม และปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักทฤษฎีการบริหารที่ดีแล้ว จะได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จากการสัมภาษณ์ สมศรี รัตนศรี (2557) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปรางค์น้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ปัญหาทางด้านการแก้ปัญหา เนื่องจากการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาให้เกิดความพึงพอใจกับบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้ และปัญหาทางด้านบุคลิกภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาบางท่าน ยังมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ ตีมีสุรา สูบบุหรี่ การพูดจาที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น และจำเริญ รัตนศรี (2557) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านลำสนธิ กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ส่วนใหญ่ คือ ปัญหาด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารบางท่านมักโยนงานให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชาทำ โดยที่ไม่สามารถเป็นที่ปรึกษาได้เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ และปัญหาทางด้านการรับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่อยู่โรงเรียน เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ด้วยปัญหาในด้านการบริหารจัดการศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชาชนและเป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ผู้บริหาร

สถานศึกษามีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3,364 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 346 คน และครู 3,018 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1, 2557, ย่อหน้า 1) และ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2, 2557, ย่อหน้า 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 (สุรวิทย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2553, หน้า 34) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน ทำการสุ่มแบบแบ่ง

ชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 40 และครูร้อยละ 60 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 143 คน และครู 214 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables)

2.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครู

2.1.2 อายุ

- 1) น้อยกว่า 30 ปี
- 2) 30 - 40 ปี
- 3) มากกว่า 40 ปี

2.1.3 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี / เทียบเท่า
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.4 วิทยฐานะ

- 1) ไม่มีวิทยฐานะ
- 2) ชำนาญการ
- 3) ชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2.1.5 ประสบการณ์ในการทำงาน

- 1) น้อยกว่า 10 ปี
- 2) 10 - 20 ปี
- 3) มากกว่า 20 ปี

2.1.6 ขนาดของสถานศึกษา

- 1) ขนาดเล็ก (นักเรียน 1 - 120 คน)
- 2) ขนาดกลาง (นักเรียน 121 - 300 คน)
- 3) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 301 คนขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกเป็น 10 ด้าน ได้แก่

2.2.1 การเป็นผู้ใฝ่รู้

2.2.2 เป็นตัวอย่างที่ดี

2.2.3 กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง

2.2.4 มีความมุ่งมั่น

2.2.5 มีประสบการณ์ในการทำงาน

2.2.6 มีความรับผิดชอบสูง

2.2.7 แก้ไขปัญหาได้

2.2.8 มีมนุษยสัมพันธ์

2.2.9 มีความฉลาด

2.2.10 มีบุคลิกภาพที่ดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาด้วยเหตุผลที่พึงพิจารณาตามความเชื่อและการตัดสินใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง รูปแบบของความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการแต่งตั้งโดยการยอมรับของสมาชิก มีความสามารถในการจูงใจให้คนปฏิบัติตามความคิดเห็นและความต้องการของตนเพื่อให้ได้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้

1. การเป็นผู้ใฝ่รู้ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ผึกฝน ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความชำนาญการ โดยแสดงออกมาอย่างเด่นชัด

2. เป็นตัวอย่างที่ดี หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตน ในทางที่ถูกที่ควรโดยการถ่ายทอดให้ปรากฏแก่บุคคลโดยทั่วไป เพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการประพฤติ ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวมขององค์การ

3. กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง หมายถึง การปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามเพื่อความสำเร็จขององค์การเป็นสำคัญ

4. มีความมุ่งมั่น หมายถึง ความประสงค์ของการบริหารที่องค์การต้องการทำให้สำเร็จ ความต้องการให้เกิดสิ่งนั้นๆ ภายในองค์การ

5. มีประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ทำให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพและนำมาซึ่งประสิทธิผลสูงสุดตามที่คาดหวังไว้

6. มีความรับผิดชอบสูง หมายถึง ความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบสำนึกในความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ มีความใส่ใจ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมในการตัดสินใจกระทำการใดๆ

7. แก้ไขปัญหาได้ หมายถึง การหาทางเลือกที่ผู้บริหารตัดสินใจใช้ในการแก้ปัญหาขององค์การ หรือการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากโครงสร้างองค์การ พฤติกรรมของบุคคล และกลุ่ม

8. มีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคลที่จะใช้ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น จะเป็นเครื่องมือในการผูกมิตร สร้างและพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนทั่วไป ประสานประโยชน์และทำให้การดำรงชีวิตและดำเนินงานมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

9. มีความฉลาด หมายถึง ความรอบรู้ ความเข้าใจชัดในสิ่งต่าง ๆ รู้เหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว ซึ่งเป็นสารสนเทศผนวกกับประสบการณ์ บริบท การตีความ และการไตร่ตรอง ความรู้เป็นรูปแบบที่มีมูลค่าสูงของสารสนเทศ ที่พร้อมจะถูกนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ

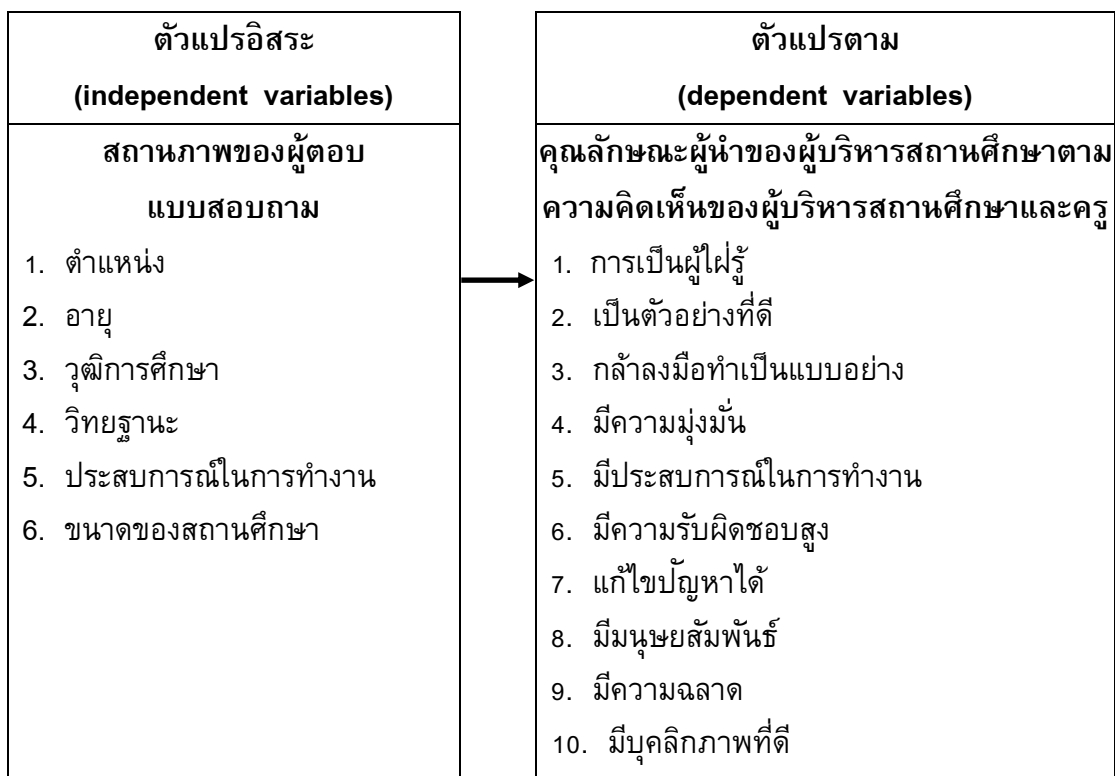
10. มีบุคลิกภาพที่ดี หมายถึง ลักษณะนิสัยและรูปแบบของความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติของบุคคลแต่ละคน อันเป็นลักษณะเฉพาะ ซึ่งทำให้มีลักษณะแตกต่างจากบุคคลอื่น ที่แสดงลักษณะการปรับตัวของแต่ละคน เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และ เขต 2

ครู หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และ เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผู้วิจัยใช้แนวคิดของสมชาติ กิจยรรยง (2555, หน้า 19) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา